

L'activitat innovadora és sobretot rellevant en el camp –que en el nostre temps és cada vegada més important– de la traducció automàtica, la qual no sols requereix programes específics de traducció sinó un bon nombre de recursos previs. Recursos que comencen amb l'existència de vocabularis tècnics homologats –i en aquest sentit la tasca del Termcat amb el català ha estat exemplar– i amb l'existència de diccionaris bilingües –i el nombre de llengües per a les quals disposem de correspondències amb el català és ja molt elevat–. A partir d'aquesta base s'han construït programes de traducció automàtica que funcionen, i el cas del diari *El Periódico*, que es publica cada dia en dues llengües utilitzant un programa creat a Catalunya, n'és un bon exemple, probablement únic al món.

No crec exagerar dient –i el mateix David Jou insinua una cosa semblant en l'entrevista– que aquesta activitat entorn dels recursos informàtics fa que el català tingui una presència en aquests recursos molt superior a la que poden tenir altres llengües, fins i tot llengües que són oficials d'estats. I tampoc no exagero dient que Catalunya i els seus centres de recerca es podrien convertir en exemple i lloc de trobada per a abordar els problemes que planteja la informàtica a les llengües menors. Seria una bona manera de posar Catalunya al mapa.

Heus ací un exemple del que pretenc dir. S'han esmerçat molts esforços per aconseguir que el català fos reconegut com a llengua oficial de la Unió Europea amb l'argument, ben justificat, que té més parlants que la meitat de les 22 llengües que avui hi són oficials. Fins i tot si s'hagués aconseguit un reconeixement ple, el resultat continuaria essent poc més que simbòlic. Pensar que una institució traduirà simultàniament tots els seus papers a 22 llengües diferents és una utopia; de fet, avui la Unió Europea funciona cada vegada més amb tres llengües i molts auguren que acabarà fent-ho només en anglès. Les traduccions que es puguin fer d'alguns documents al català, com les que es fan al lituà o a l'eslovè, tenen tot el valor simbòlic que es vulgui, però cap difusió ni cap efectivitat. Tenint en compte el que he dit abans, crec que seria possible de procurar la presència per un altre camí.

A part de la utilització que faci de les llengües en el seu funcionament intern, la Unió Europea s'ha creat per a assolir diferents objectius, entre ells el de mantenir la diversitat cultural i lingüística d'Europa. És cert que ha renunciat a fer-ho en el terreny de l'educació amb l'argument que la Unió no té competències sobre els sistemes educatius dels estats membres, però té altres camps d'actuació on la diversitat necessita ser estimulada. Concretament, des de fa un temps la UE ha proposat com a objectiu la societat del coneixement, i això implica el desenvolupament i la difusió de les eines informàtiques a tota la població europea i, per tant, en totes les llengües. Però és evident que si el camp es deixa a l'economia de mercat el desenvolupament d'aquestes eines es concentrarà, com ja està passant, en les llengües més esteses. La mateixa Unió ha contribuït indirectament a aquest fet. Des de fa molts anys la Unió, per satisfer les seves necessitats internes de traducció, ha desenvolupat un sistema de traducció automàtica, conegut amb el nom de Systrans, que avui és el més efectiu i el més utilitzat en el seu camp. Però el sistema treballa exclusivament en funció de dues llengües, francès i anglès, i tots els seus programes de traducció automàtica tenen aquestes dues llengües com a punt de partença o d'arribada. No hauria de ser difícil mostrar a la Unió Europea que té una responsabilitat per a facilitar l'accés de totes les llengües d'Europa a eines d'aquest tipus i que això significa que hauria de patrocinar un ampli ventall de programes de recerca i d'innovació en aquesta àrea; uns programes en els quals la participació catalana podria ser important i potser decisiva. O es podria, fins i tot, proposar la localització a Catalunya d'un centre europeu de recerca dedicat a aquest tema. ♦

Memòria i Reflexions

JULI CUÉLLAR (historiador)

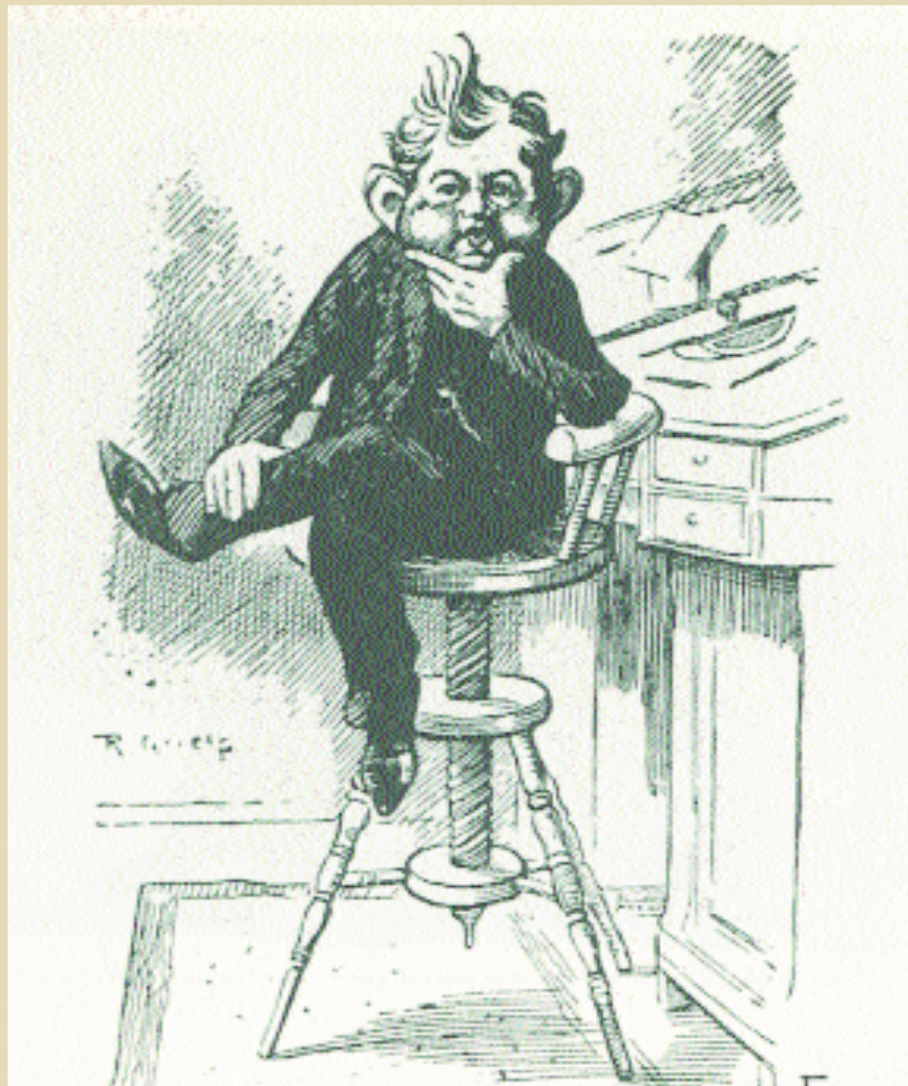
L'Informe sobre les llengües del món¹ recull els testimonis de parlants de diverses comunitats lingüístiques d'arreu del món. Dins l'apartat que analitza les actituds lingüístiques que predisposen les persones a favor o en contra de l'ús d'una llengua, l'informador del cakchiquel (Guatemala), explica: «després de 500 anys de rebuig i extermini de la llengua cakchiquel, avui la majoria dels membres de la comunitat no vol preservar ni fer servir la llengua».

Aquesta actitud negativa, que té un clar paral·lelisme amb la que patim als Països Catalans, genera sentiments de por i de vergonya que porten a una progressiva substitució de l'idioma propi. Aquesta tendència només pot capgirar-se, segons expliquen els redactors de l'Informe, reforçant la identitat cultural i articulant mesures preventives; significativament, l'aposta pel plurilingüisme: «Com més gran és la tradició multilingüe, menys agressió hi ha entre les diferents comunitats lingüístiques.»

Per tant, el primer pas per a refer l'orgull, l'autoestima i el prestigi de la comunitat catalanoparlant passa per explicar en veu alta i d'una manera entenedora la història de la persecució i l'intent de genocidi, perpetrat per Espanya i França, contra la nostra identitat lingüística i cultural. La memòria històrica no solament es limita a destapar el passat viscut, sinó que ens permet d'extreure'n lliçons de cara al futur. Òbviament, sense memòria no hi ha futur. En aquest sentit, no hem d'oblidar la feble resposta donada a les manifestacions negacionistes i anticatalanes de la Monarquia i la Justícia espanyola. Tot just fa cinc anys, ambdues institucions negaren la imposició del castellà i gosaren denunciar les entitats i les persones que reclamaven responsabilitats davant una mentida tan grossa. Si prèviament s'hagués fet un treball de recuperació de la veritat històrica, avui la ciutadania no toleraria aquesta i moltes altres infàmies.

Abans d'entrar en el terreny de les solucions pràctiques, cal tanmateix tocar de peus a terra. Cal acceptar que els habitants dels Països Catalans difícilment tornarem mai més a ser monolingües. Per tant, el futur del català ha de forjar-se com a llengua franca i d'ús prioritari, la qual cosa no exclou l'oficialitat única, entre els diferents

multilingüisme. sobre el futur del català

parlants de les llengües que conviuen a casa nostra.

Per a aconseguir aquesta funció cohesionadora i de llengua pont és important que tota la comunitat catalanoparlant reforci una consciència i una acció unitàries, autocentrades i capaces de projectar-se internacionalment sense intromissions. En el món en què vivim, això implica, necessàriament, disposar de mitjans de comunicació i institucions culturals d'àmbit nacional. Altrament, autolimitar-nos i acceptar la fragmentació jurídic-legal vigent i els imperatius del mercat seria (és) suïcida. El futur de la llengua va estretament lligat amb el dret inalienable dels catalanoparlants a

mantenir la nostra identitat, a gestionar el nostre territori i a decidir lliurement el nostre present i el nostre futur, fora de la lògica del capital i dels imperialismes. Per tant, l'autodeterminació ha servir-nos per a recuperar la sobirania política, però també la plenitud lingüística i cultural.

Ben mirat, si renunciem al dret de decidir lliurement el nostre destí, adobarem el terreny a les tesis negacionistes,

a l'acomplexament davant el castellà i, consegüentment, a la deserció lingüística. Les solucions que apunten els defensors de l'*statu quo* polític, lingüístic i cultural són, si més no, un mal averany. A tall d'exemple, Albert Aixalà, director de la Fundació Rafael Campalans, ha postulat «repensar el rol de les dues llengües, desinstitucionalitzant el català i reinstitucionalitzant el castellà»². Per tant, si continuem per la via de la subordinació, ja sabem de quin mal hem de morir.

Finalment, toquem amb l'escola, que ha estat el terreny de batalla preferit de l'anticatalanisme. Encara és una institució força important, però és evident que es tracta d'un àmbit de socialització insuficient. Les nostres escoles i instituts garanteixen el coneixement de l'idioma, però, en canvi, són incapaços de corregir les actituds lingüístiques negatives, amb la qual cosa continuen perpetuant la jerarquia i els prejudicis imposats per les comunitats lingüístiques dominants. Per tant, una mesura pal·liativa eficaç s'hauria d'encaminar a garantir la permanència del català com a llengua vehicular i a reclamar, seguint les recomanacions de Till Stegmann³, menys hores de castellà a favor del plurilingüisme. Aprendre a aprendre llengües, desenvolupar les competències receptives amb les llengües romàniques (italià, portuguès, occità...), no limitar-se a l'ensenyament de l'anglès i oferir més llengües (amazig, alemany, xinès...). Tot plegat són pràctiques que cal potenciar per a eliminar prejudicis i combatre el reduccionisme bilingüe (català/castellà) o el pernicios trilingüisme (català/castellà/anglès) que el govern balear i molts pedagogs espanyolitzats pretenen d'imposar en detriment del català, apel·lant a una falsa modernitat i a la uniformitat globalitzadora. ♦

¹ Informe sobre les llengües al món. Síntesi, Centre UNESCO del País Basc / UNESCO de Catalunya. – Angle editorial. – Barcelona, 2005. Aquest l'estudi forma part del projecte Lingua-pax que impulsa la UNESCO.

² Albert Aixalà: «L'estancament de l'ús del ca-

talà entre els joves» dins L'AVENÇ (núm. 312, abril 2006, pp. 6-7)

³ CLUA, Esteve; ESTELRICH, Pilar; KLEIN, Horst G.; STEGMANN, Tilbert D.: EuroComRom – «Els set sedassos: Aprendre a llegir les llengües romàniques simultàniament», Shaker Verlag – Aachen, 2003.